

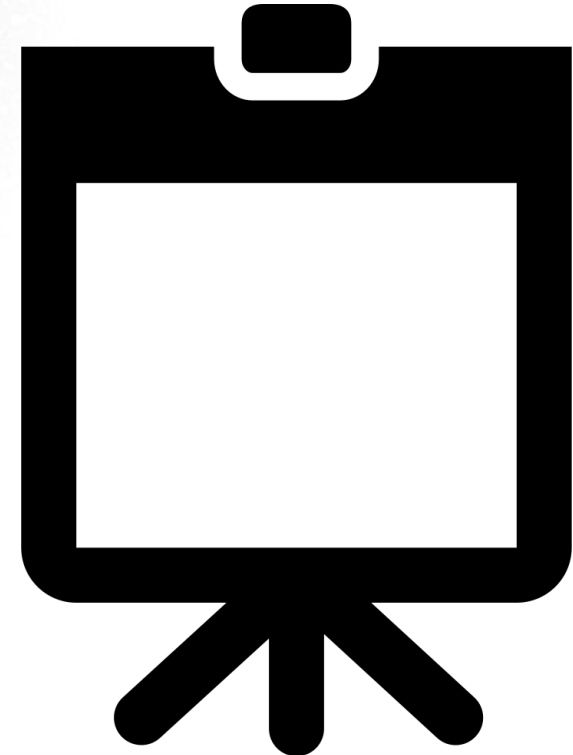
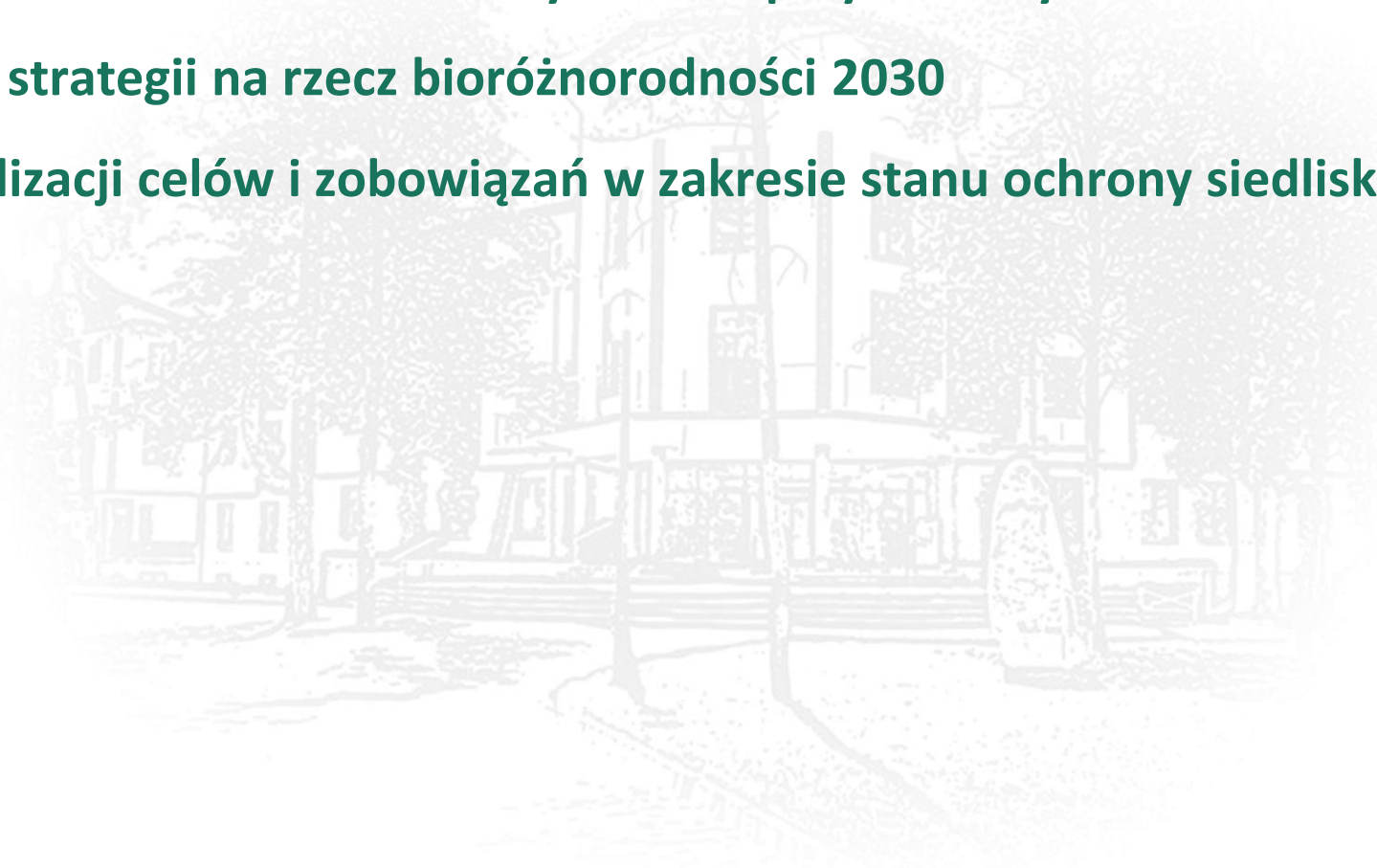
Stan ochrony siedlisk przyrodniczych w kontekście wyzwań dotyczących Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030

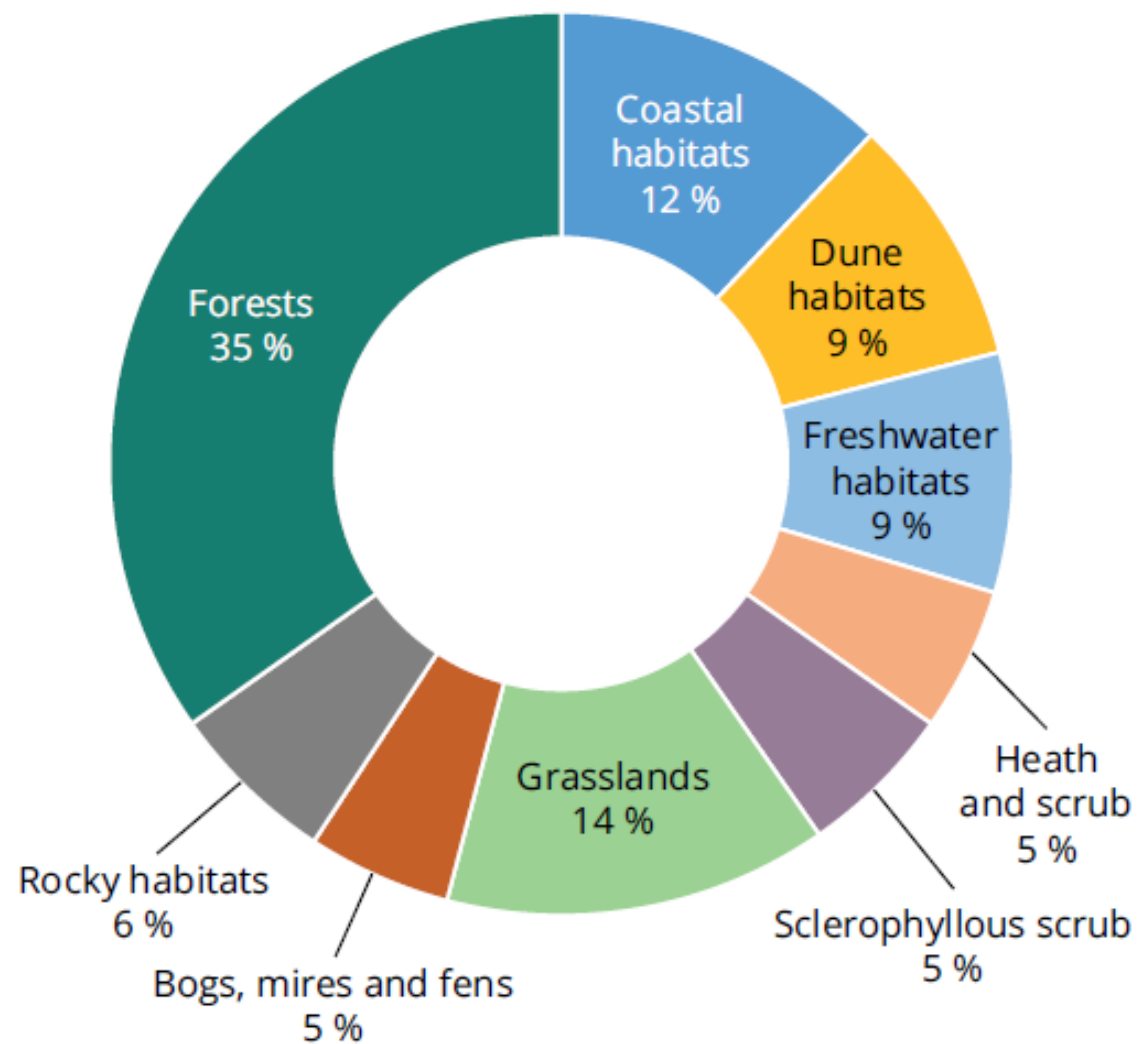
dr hab. Janusz Czerepko

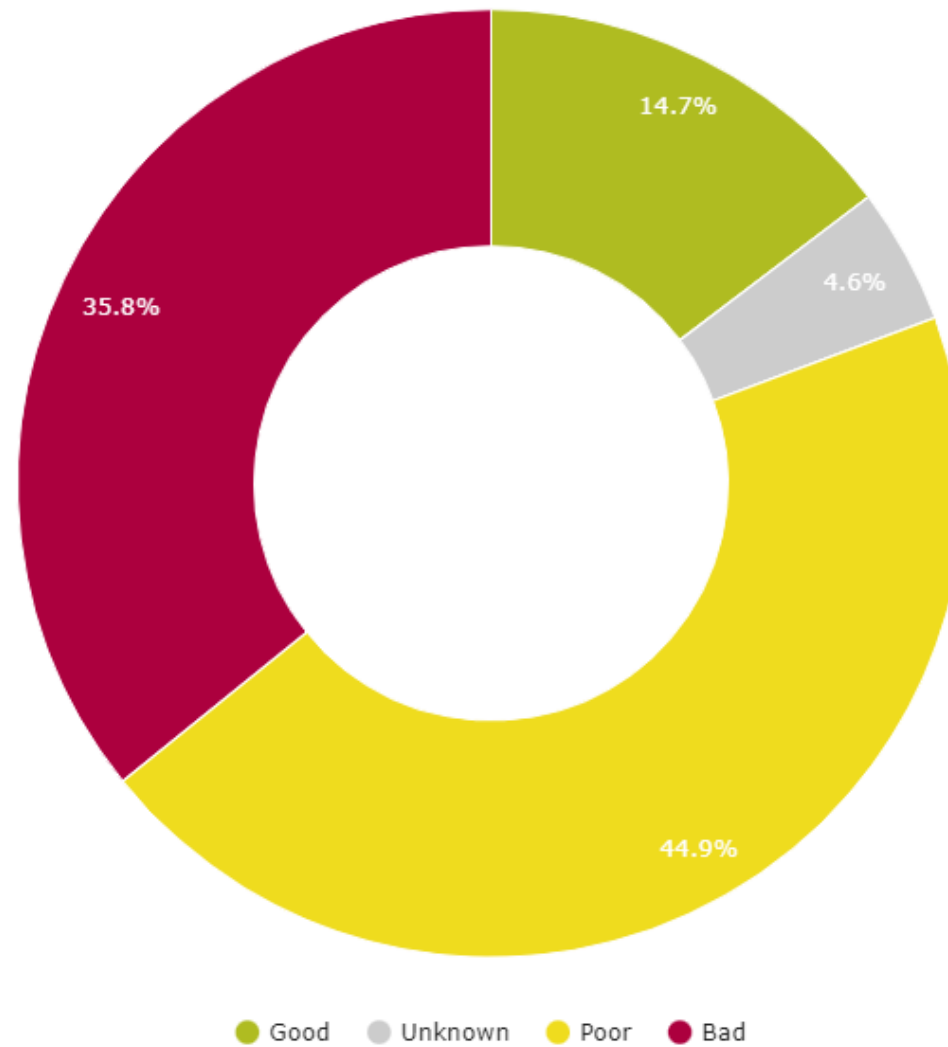
Zakład Ekologii Lasu

Instytut Badawczy Leśnictwa

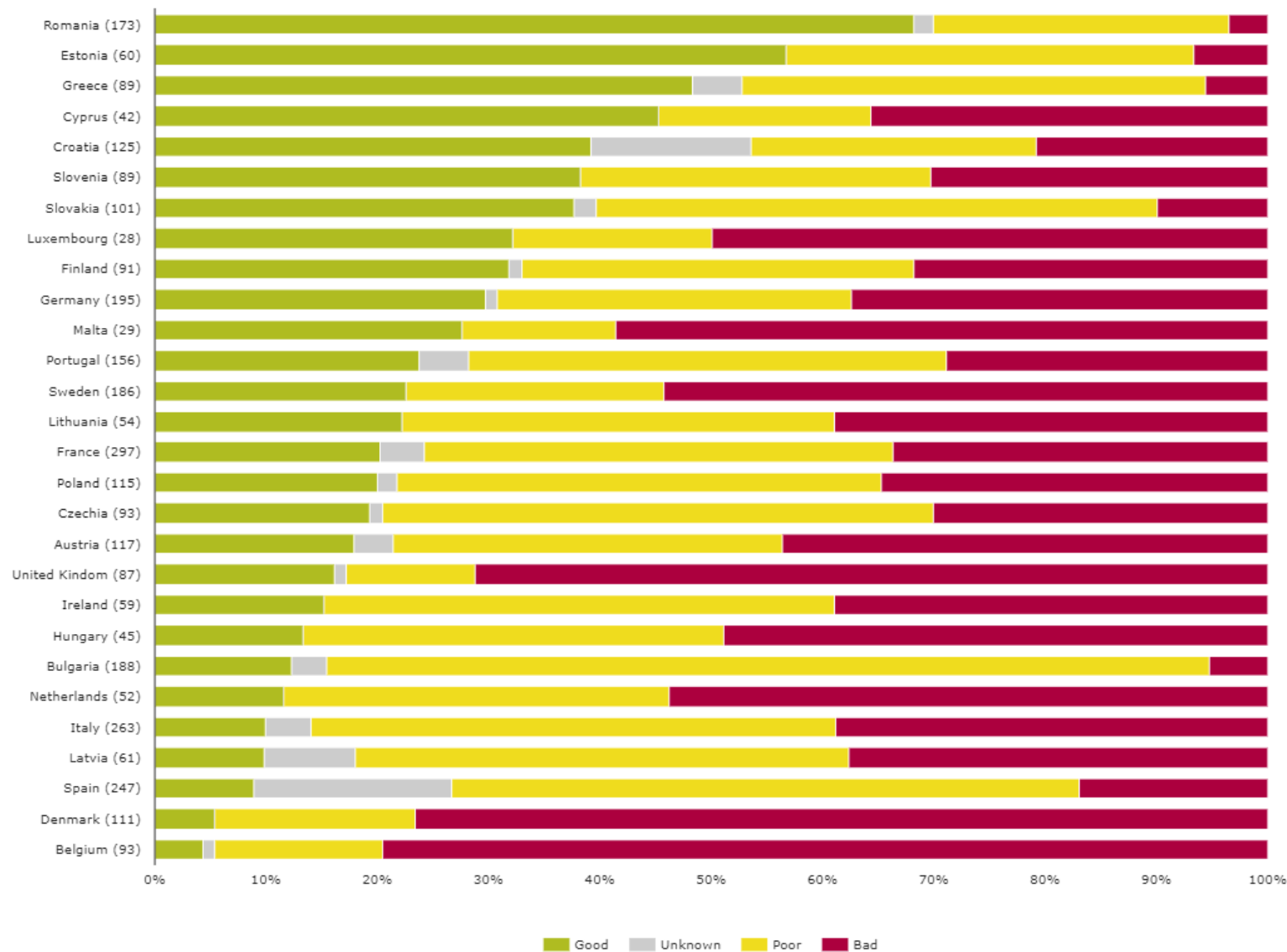
1. **Wprowadzenie**
2. **Podstawowe dane o stanie ochrony siedlisk przyrodniczych w UE**
3. **Cele nowej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030**
4. **Sposób realizacji celów i zobowiązań w zakresie stanu ochrony siedlisk przyrodniczych**
5. **Konkluzja**

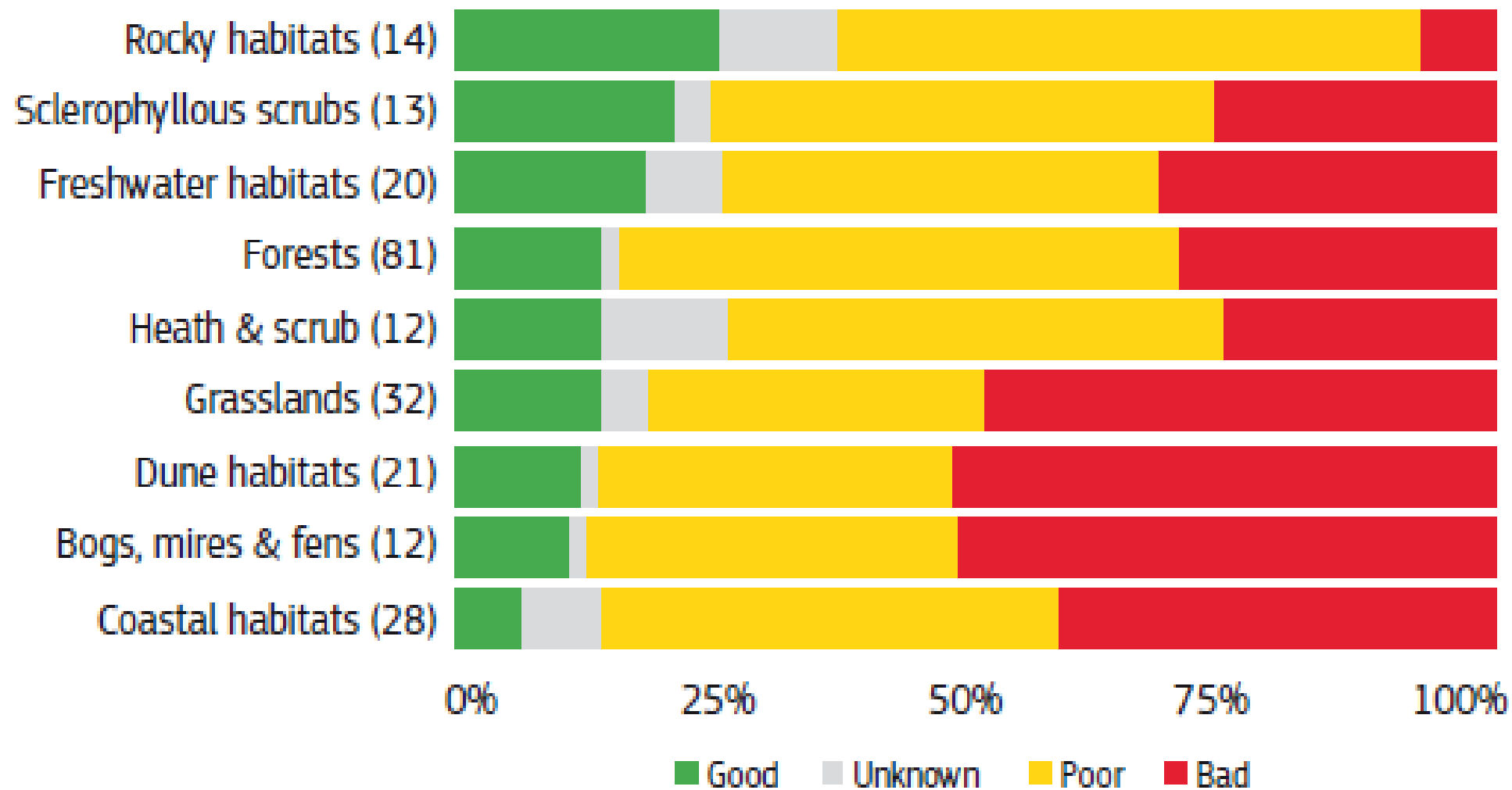

Stan ochrony siedlisk przyrodniczych według krajów UE (2013-2018)

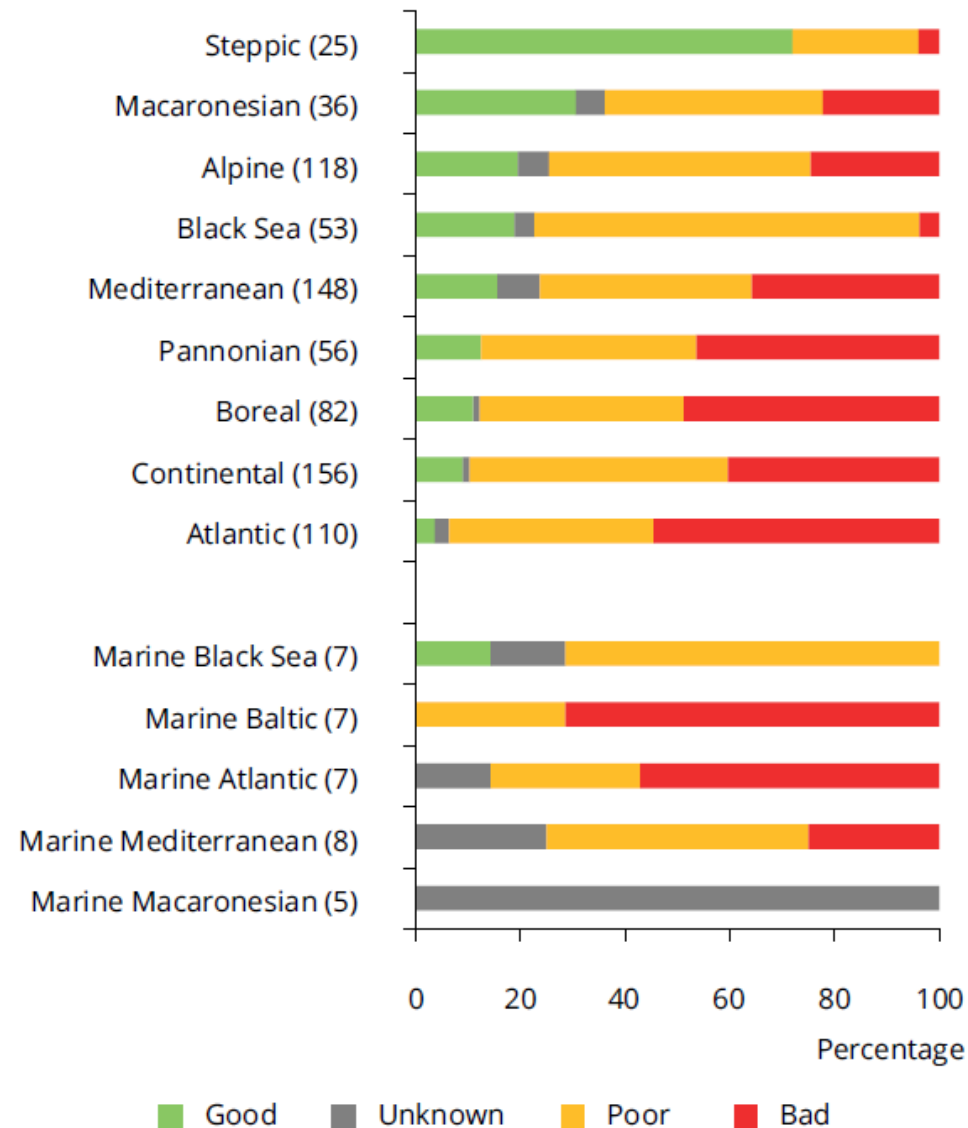
Źródło: Europejska Agencja Ochrony Środowiska 2020

Stan ochrony siedlisk przyrodniczych według grup (2013-2018)

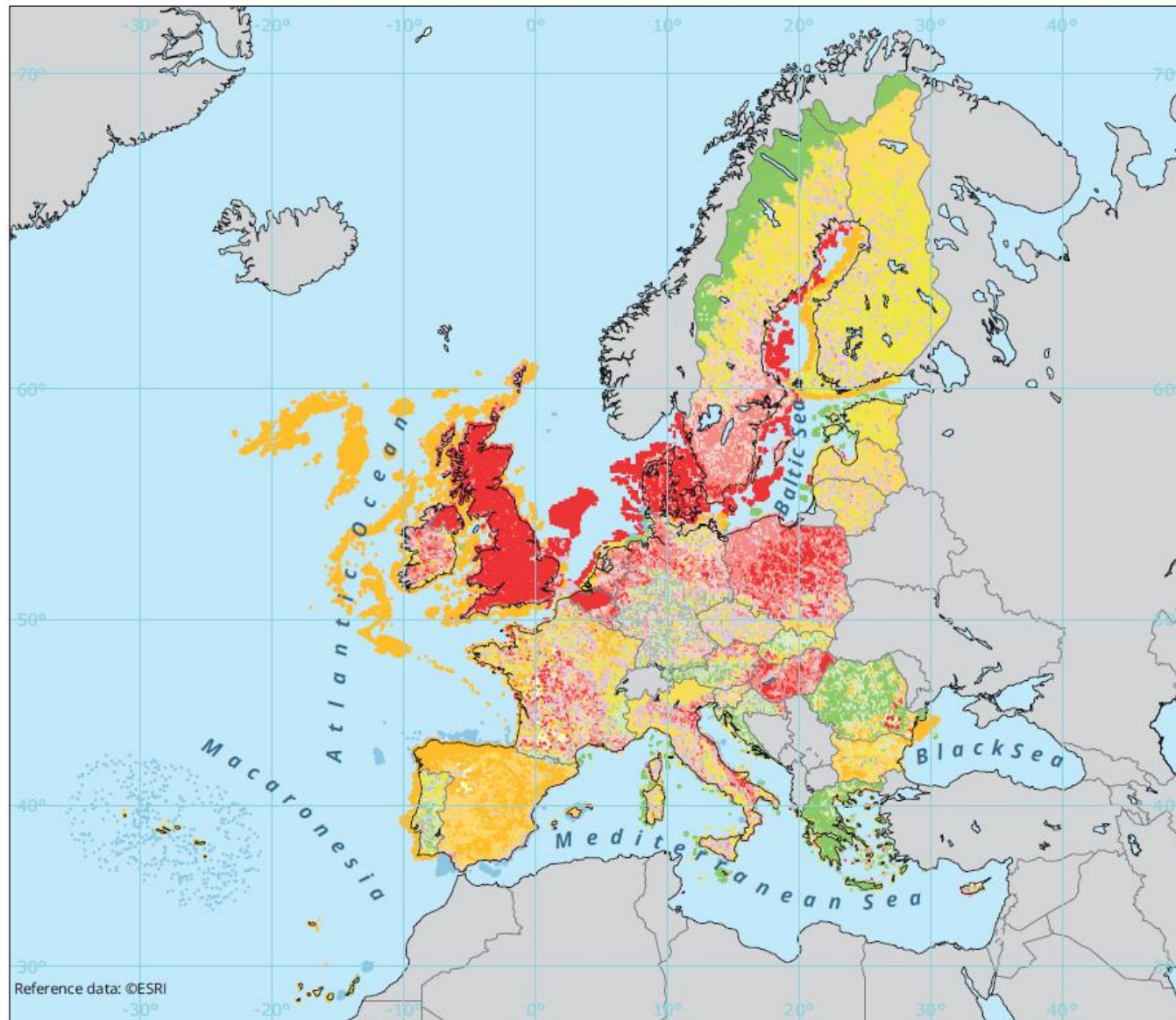
Źródło: Europejska Agencja Ochrony Środowiska 2020

Stan ochrony siedlisk przyrodniczych według regionów biogeograficznych (2013-2018) (1/2)

Źródło: Europejska Agencja Ochrony Środowiska 2020

Stan ochrony siedlisk przyrodniczych według regionów biogeograficznych (2013-2018) (2/2)

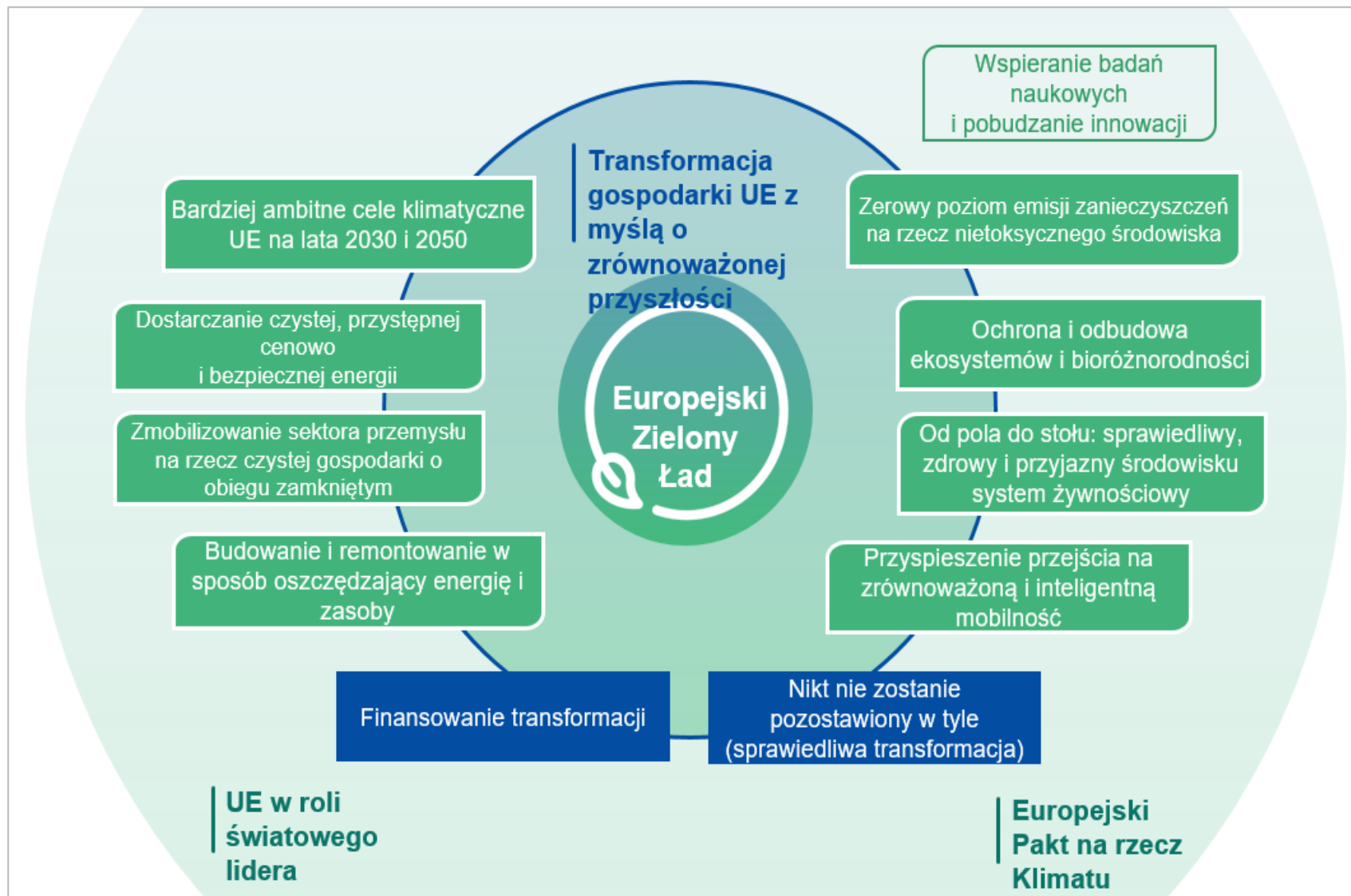
Spatial distribution of habitats conservation status at Member State level represented in a 10 x 10 km grid

Źródło: Europejska Agencja Ochrony Środowiska 2020

Reported frequency of high ranking pressures for level one categories (in %)	
Agriculture	21.4%
Urbanization	12.9%
Forestry	10.8%
Natural processes	8.5%
Changes in water regimes	8.3%
Invasive alien species	7.3%
Over exploitation	7.2%
Energy infrastructure	4.8%
Transport	4.7%
Climate change	3.7%

Unijna Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 r. pod nazwą „Przywracanie przyrody do naszego życia” została opublikowana przez Komisję Europejską w dniu 20 maja 2020 r.

Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 jest wszechstronnym, ambitnym i długoterminowym planem mającym na celu ochronę przyrody i odwrócenie procesu degradacji ekosystemów. Głównym celem strategii jest odbudowa bioróżnorodności w Europie do 2030 r. poprzez zastosowanie konkretnych działań i wypełnienie zobowiązań.

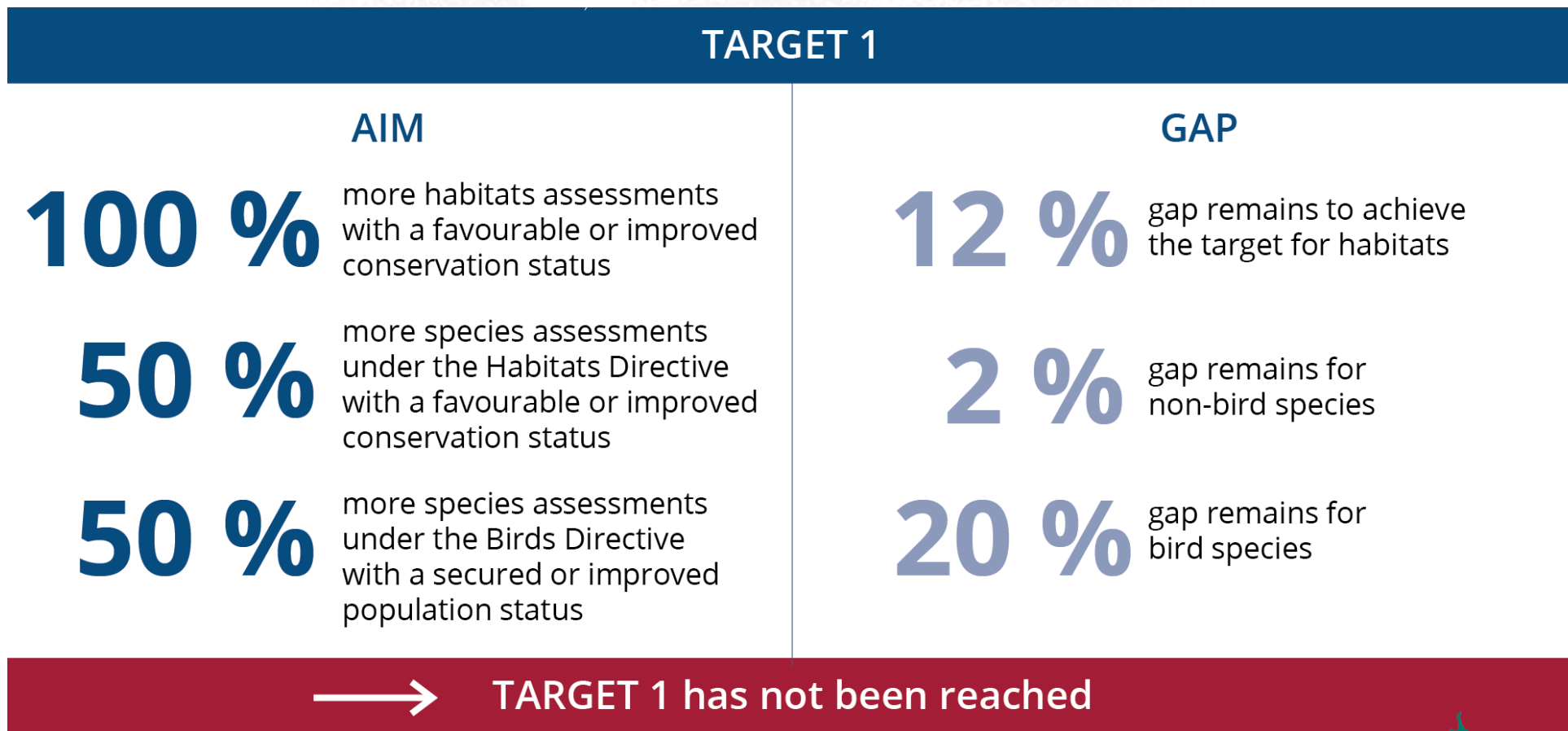
Stopień realizacji celów poprzedniej Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2020 w zakresie stanu ochrony gatunków i siedlisk

Cel 1 zobowiązywał państwa członkowskie UE do pełnego wdrożenia dyrektywy ptasiej i

siedliskowej oraz do osiągnięcia znaczącej i wymiernej poprawy stanu wszystkich gatunków i

siedlisk.

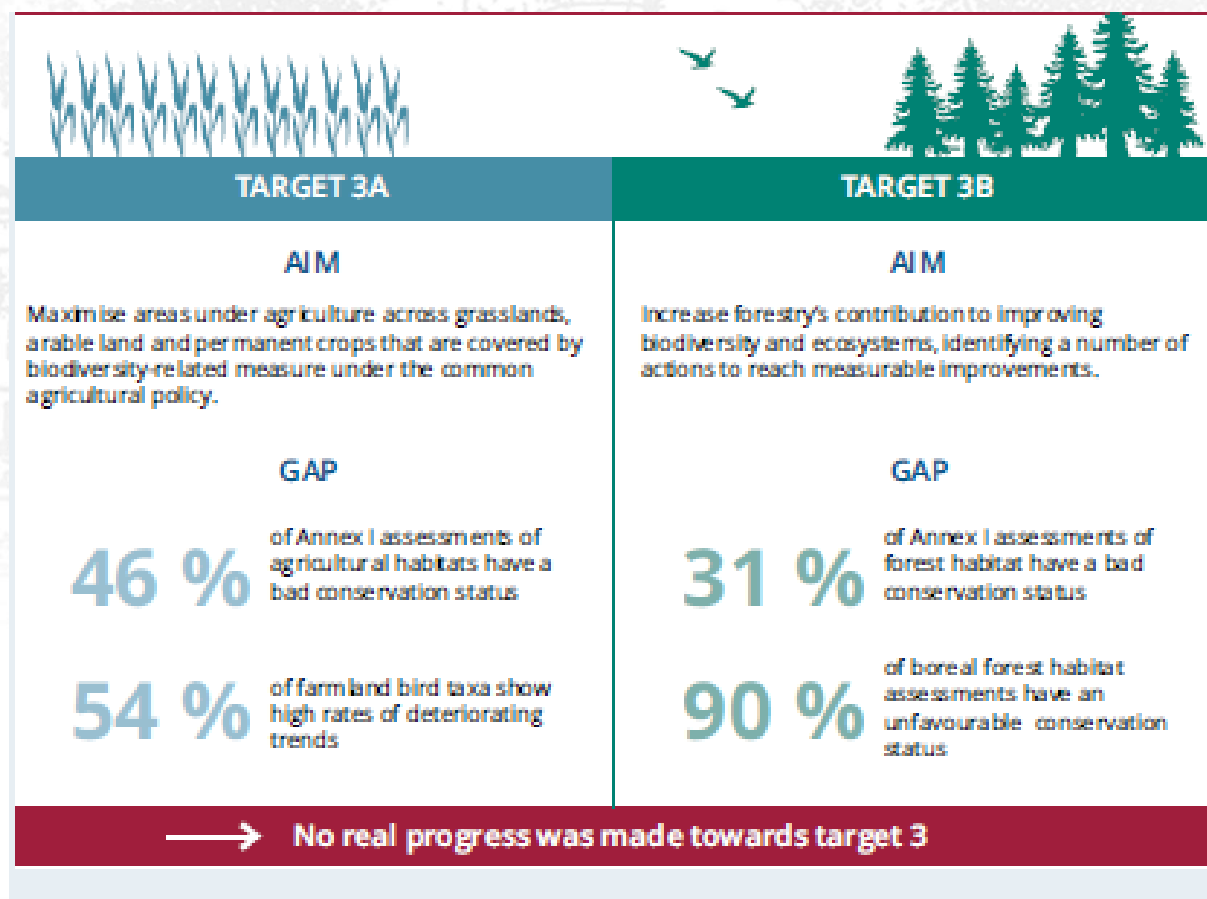

Źródło: Europejska Agencja Ochrony Środowiska

Stopień realizacji celów poprzedniej Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2020 w zakresie stanu ochrony gatunków i siedlisk

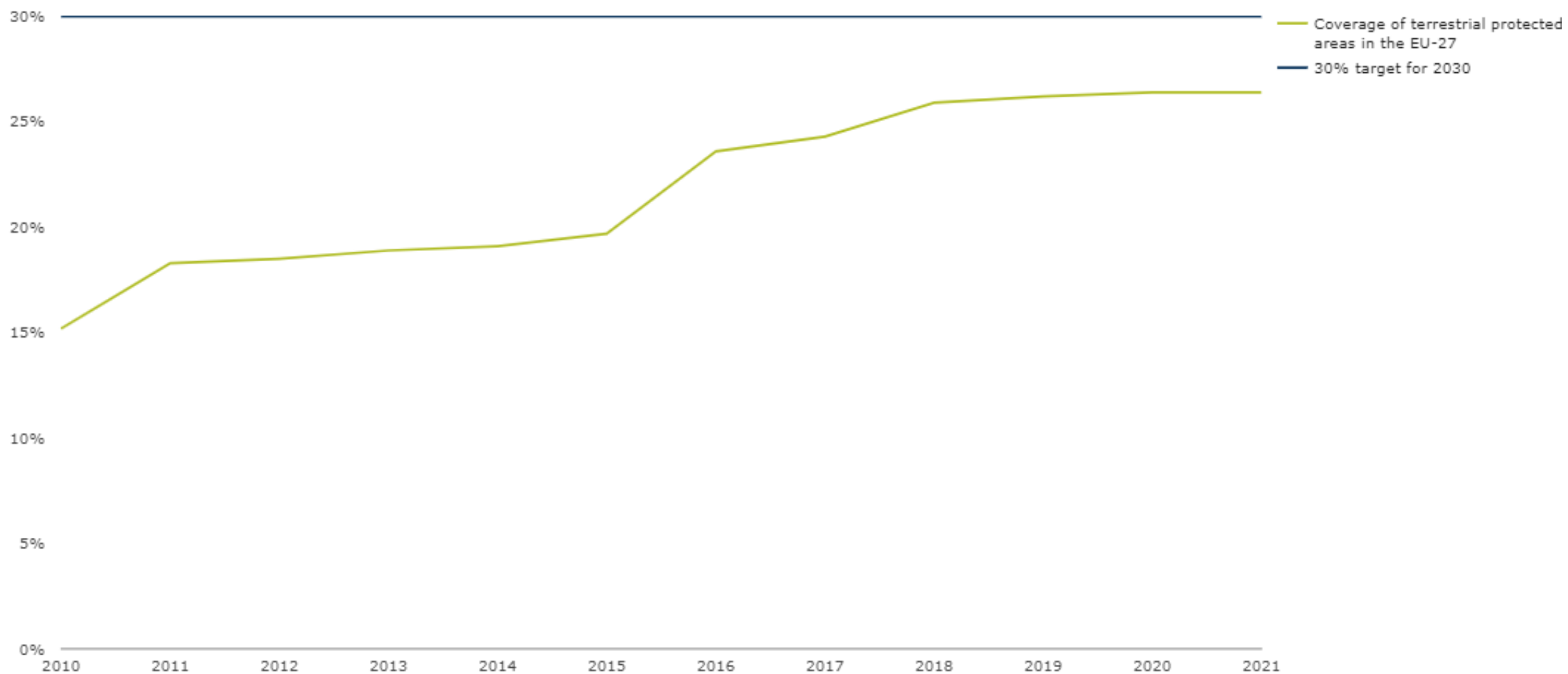
Cel 3 zobowiązywał państwa członkowskie UE do 2020 r., aby ochrona gatunków i siedlisk zależnych od rolnictwa i leśnictwa lub pozostających pod ich wpływem oraz świadczenie usług ekosystemowych uległa wymiernej poprawie.

Źródło: Europejska Agencja Ochrony Środowiska

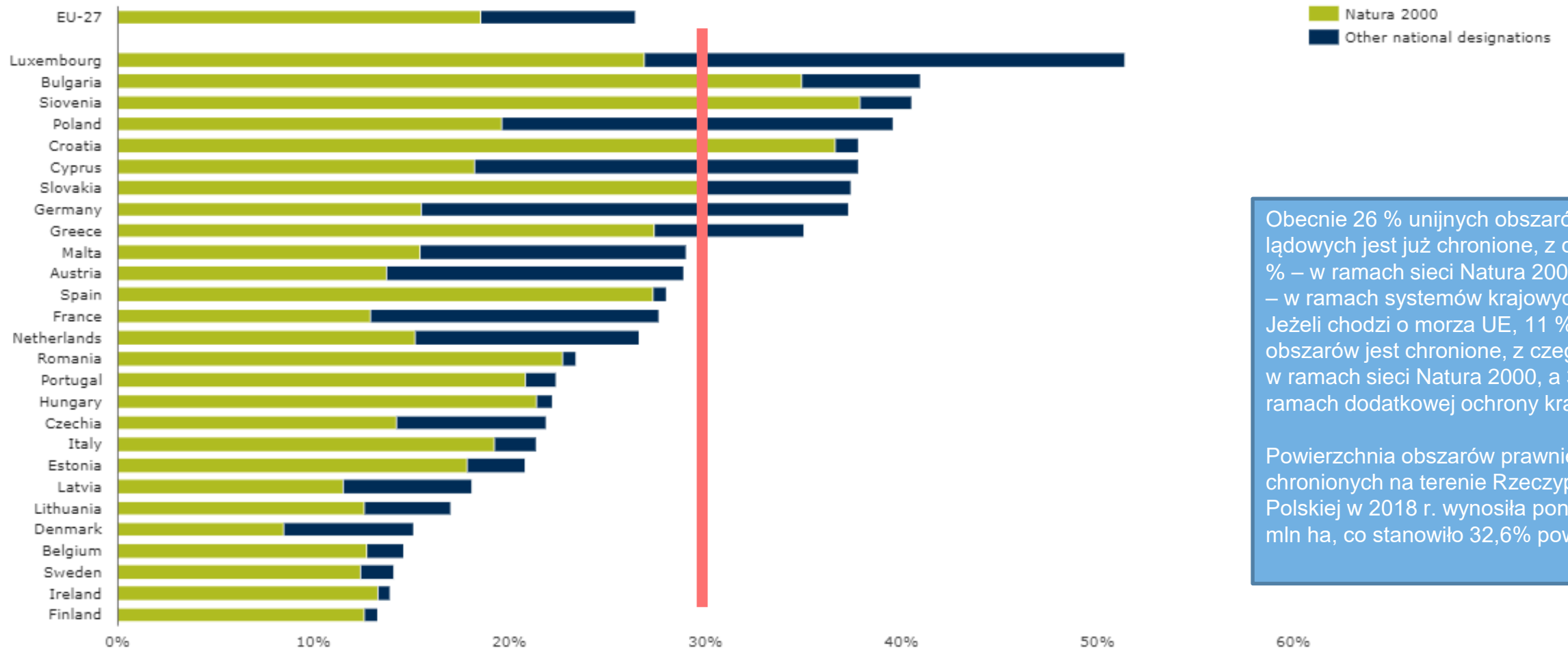
- 1. Objęcie co najmniej 30 % unijnych obszarów lądowych i 30 % unijnych obszarów morskich ochroną prawną i wprowadzenie korytarzy ekologicznych w ramach realnej transeuropejskiej sieci Natura.**
- 2. Ścisła ochrona co najmniej 1/3 unijnych obszarów chronionych, w tym wszystkich pozostałych w UE lasów pierwotnych i starodrzewów.**
- 3. Skuteczne zarządzanie wszystkimi obszarami chronionymi, określenie jasnych celów i środków ochrony oraz ich odpowiednie monitorowanie.**

Stopień realizacji celu 1 w latach 2010 – 2021

Źródło: Europejska Agencja Ochrony Środowiska

Stopień realizacji celu 1 według krajów UE

Obecnie 26 % unijnych obszarów lądowych jest już chronione, z czego 18 % – w ramach sieci Natura 2000, a 8 % – w ramach systemów krajowych. Jeżeli chodzi o morza UE, 11 % tych obszarów jest chronione, z czego 8 % – w ramach sieci Natura 2000, a 3 % – w ramach dodatkowej ochrony krajowej.

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w 2018 r. wynosiła ponad 10,2 mln ha, co stanowiło 32,6% powierzchni.

Źródło: Europejska Agencja Ochrony Środowiska

Obecnie jedynie 3% lądów i mniej niż 1% obszarów morskich podlega ścisłej ochronie w UE.

W Polsce ochroną ścisłą objętych jest poniżej 1% powierzchni.

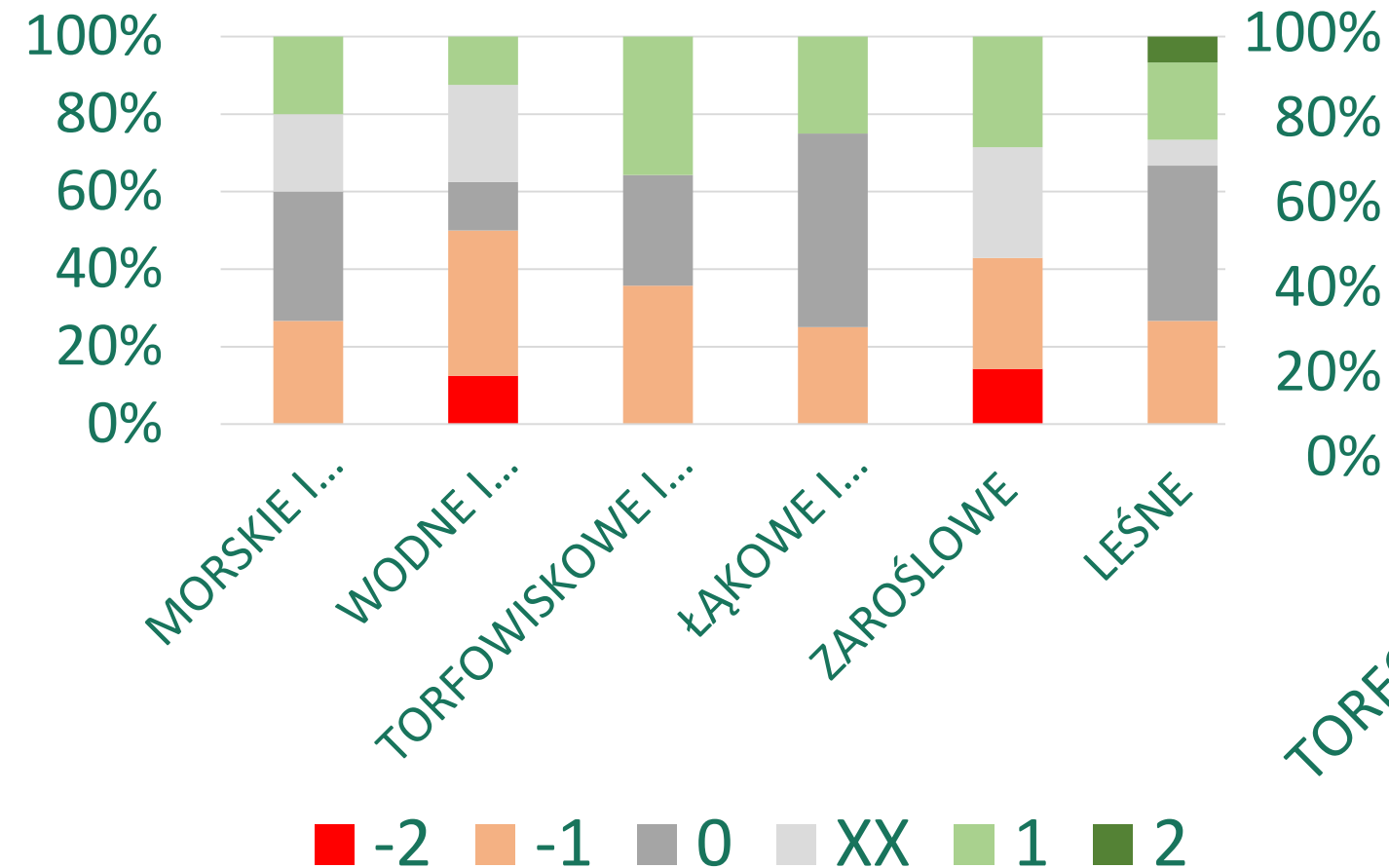
1. Przywrócenie do 2030 r. istotnych obszarów zdegradowanych i bogatych w węgiel ekosystemów; niepogorszenie się tendencji w zakresie ochrony lub stanu siedlisk i gatunków; oraz osiągnięcie przez co najmniej 30 % z nich właściwego stanu ochrony lub wykazywanie co najmniej pozytywnej tendencji.
2. Odwrócenie spadku liczebności owadów zapylających.
3. Ograniczenie o 50 % stosowania pestycydów chemicznych i związanego z tym ryzyka oraz ograniczenie o 50 % stosowania bardziej niebezpiecznych pestycydów.
4. Obecność elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności na co najmniej 10 % użytków rolnych.
5. Objęcie co najmniej 25 % gruntów rolnych rolnictwem ekologicznym i uzyskanie znacznie wyższego poziomu stosowania praktyk agroekologicznych.
6. Zasadzenie w UE trzech mld nowych drzew, z pełnym poszanowaniem zasad ekologicznych.
7. Osiągnięcie znacznego postępu w rekultywacji miejsc z zanieczyszczoną glebą.

8. Przywrócenie co najmniej 25 000 km rzek do stanu swobodnego przepływu.
9. Ograniczenie o 50 % liczby gatunków z czerwonej księgi, dla których zagrożenie stanowią inwazyjne gatunki obce.
10. Ograniczenie o 50 % utraty składników odżywczych, co doprowadzi do ograniczenia stosowania nawozów o co najmniej 20 %.
11. Ambitny plan zazieleniania obszarów miejskich dla miast z co najmniej 20 000 mieszkańców.
12. Niestosowanie żadnych pestycydów chemicznych na obszarach wrażliwych, takich jak miejskie obszary zielone w UE.
13. Znaczne ograniczenie negatywnego wpływu działalności poławowej i wydobywczej na wrażliwe gatunki i siedliska, w tym na siedliska dna morskiego, w celu osiągnięcia dobrego stanu środowiska.
14. Wyeliminowanie przyłowu lub jego ograniczenie do poziomu umożliwiającego odbudowę i zachowanie gatunków.

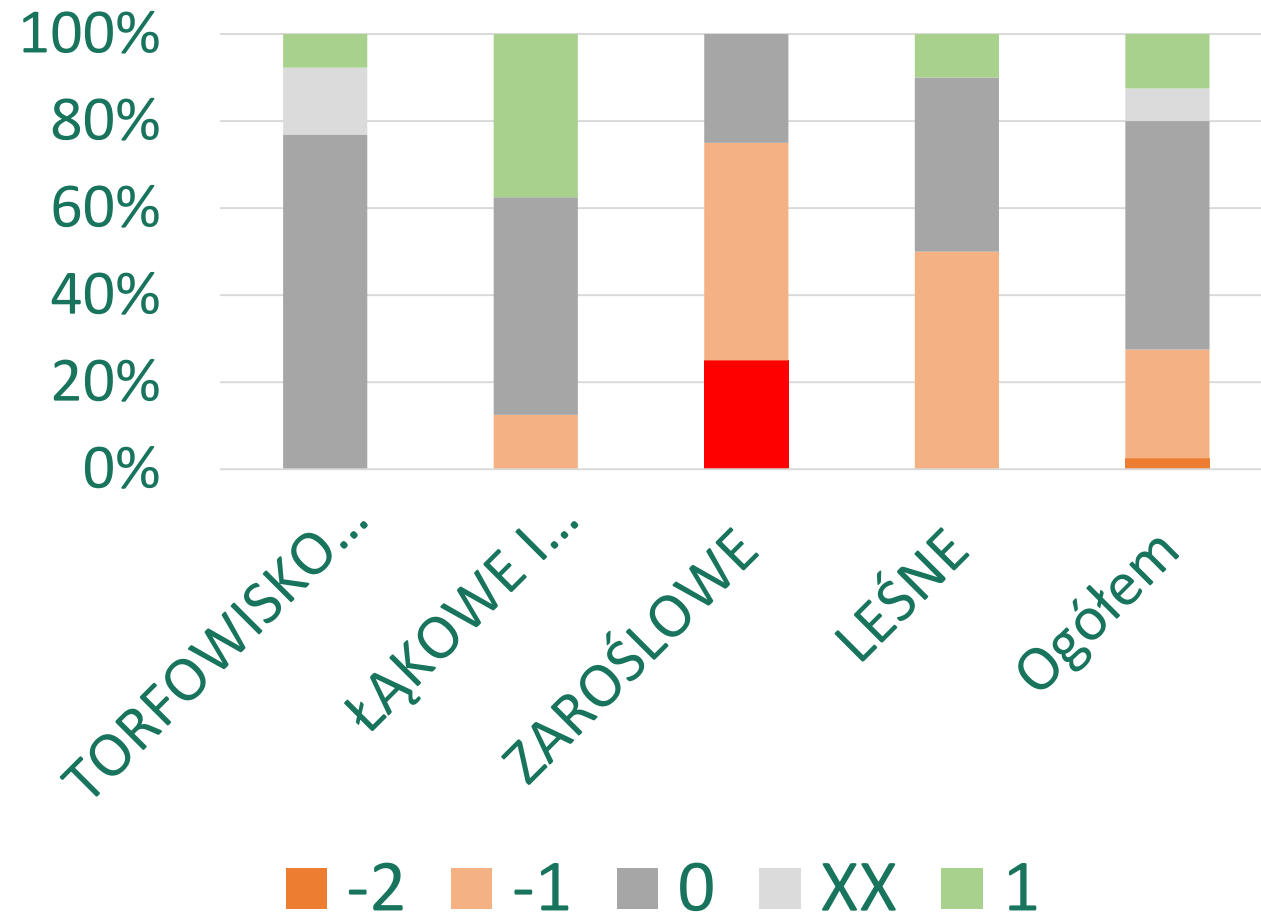
Kierunki zmian stanu ochrony siedlisk przyrodniczych w Polsce w latach 2007-2019

Region kontynentalny

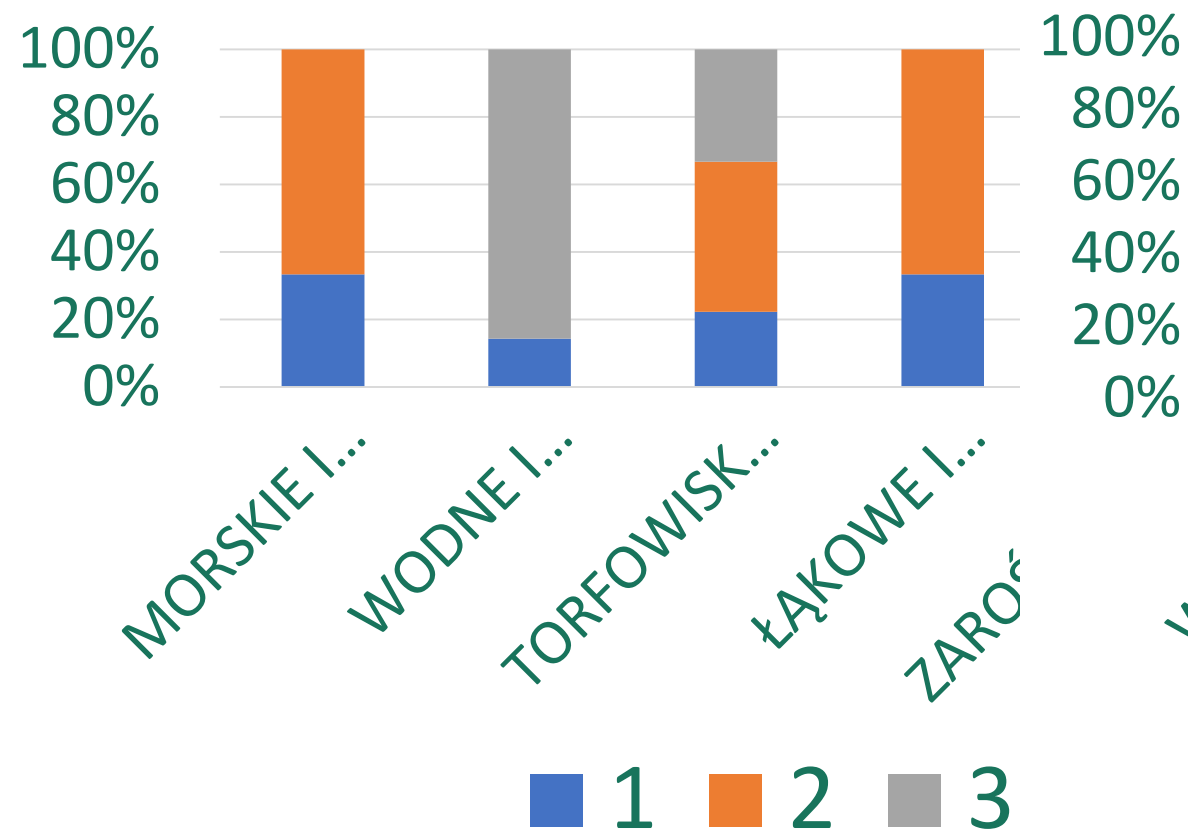
Region alpejski

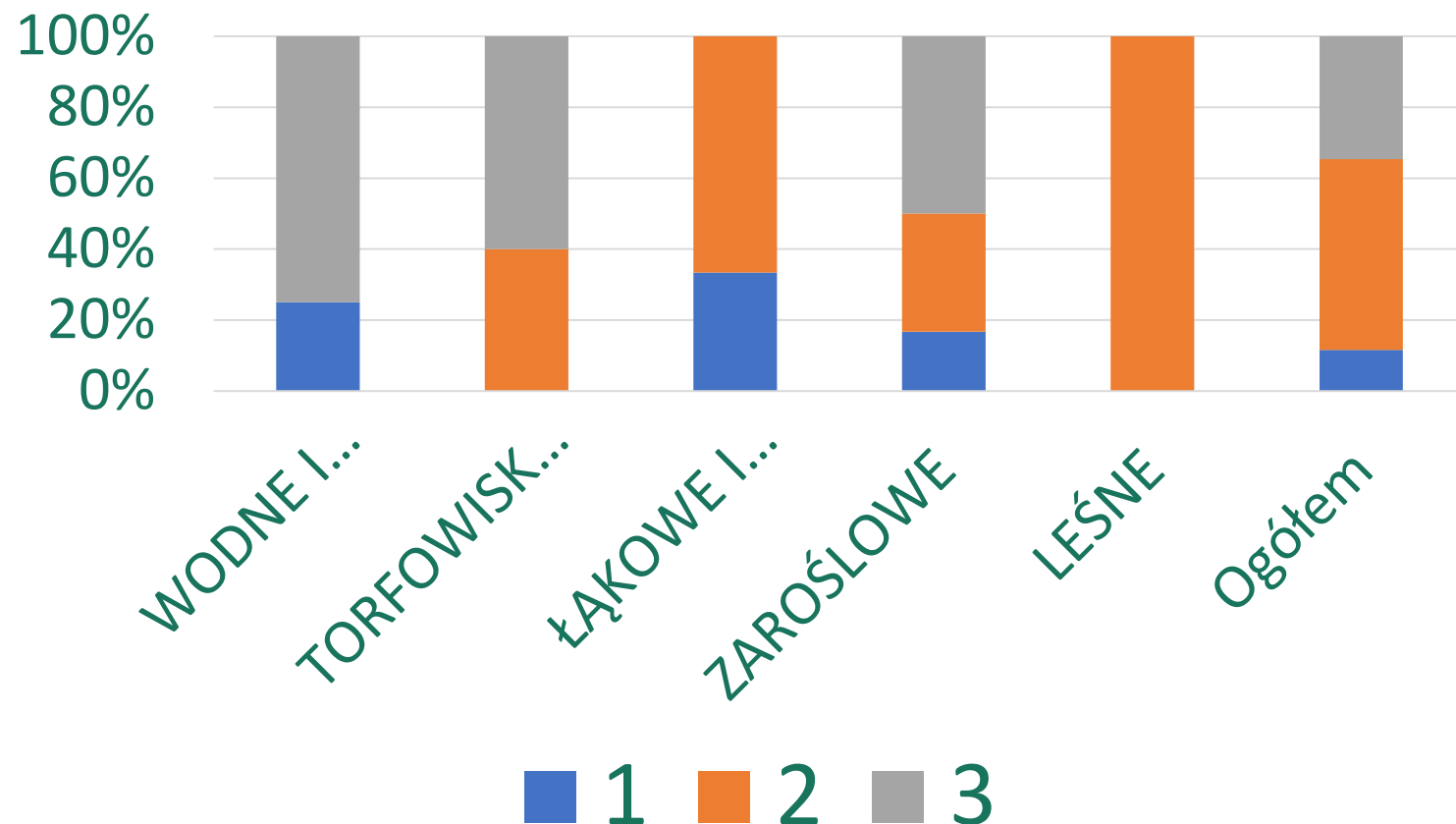
-2 - pogorszenie oceny o 2 stopnie, -1 - pogorszenie oceny o 1 stopień, 0- bez zmian, XX - trend nieokreślony, 1 - poprawa oceny o 1 stopień, 2 - poprawa oceny o 2 stopnie

Źródło: Obliczono na podstawie raportu do GUS i KE, 2019

Region kontynte

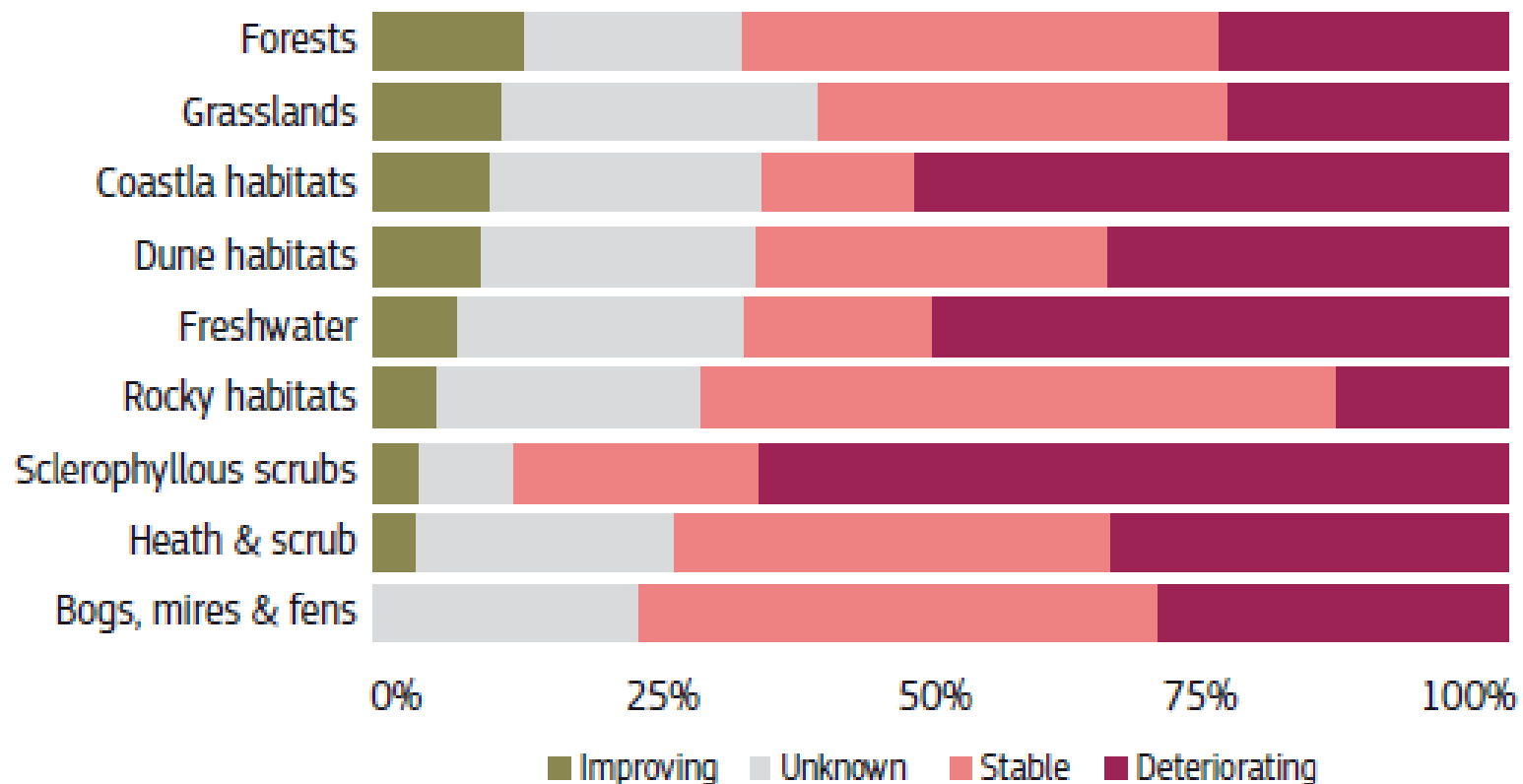
Region alpejski

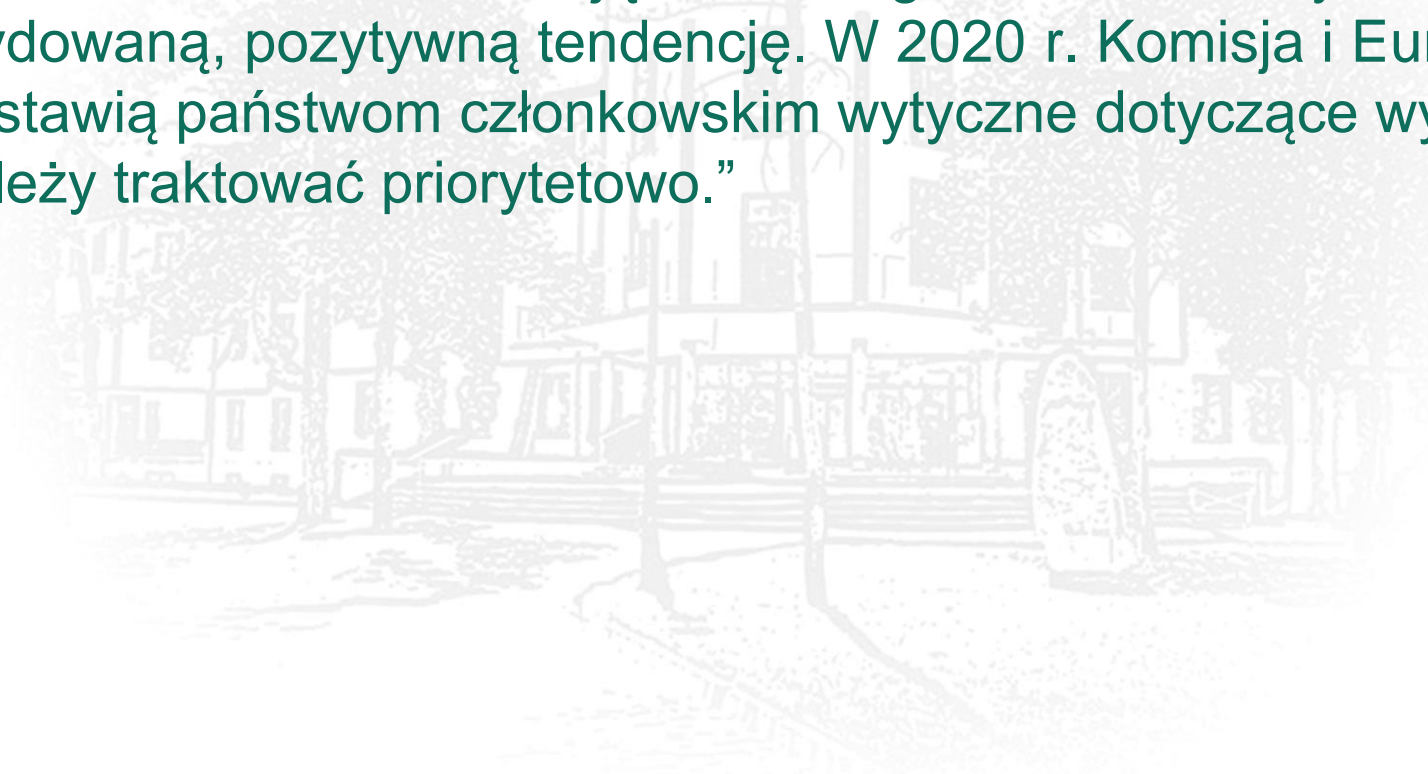
Przyczyny zmian: 1- faktyczna zmiana, 2 - poszerzenie wiedzy o siedlisku lub bardziej precyzyjne dane, 3 - zmiana metody, 4 - brak informacji o charakterze zmiany

Źródło: Obliczono na podstawie raportu do GUS i KE, 2019

Conservation status trends of habitats with poor, bad or unknown status at EU level, per group

„Komisja zwróci się do państw członkowskich w szczególności o zapewnienie, aby **nie doszło do pogorszenia tendencji w zakresie ochrony i stanu** wszystkich siedlisk i gatunków chronionych do 2030 r. Ponadto państwa członkowskie będą musiały zapewnić, aby co najmniej 30 % gatunków i siedlisk, które obecnie nie mają właściwego stanu ochrony, osiągnęły taki stan lub wykazywały zdecydowaną, pozytywną tendencję. W 2020 r. Komisja i Europejska Agencja Środowiska przedstawią państwom członkowskim wytyczne dotyczące wyboru gatunków i siedlisk, które należy traktować priorytetowo.”

- Komisja Europejska i EEA:
 1. Zakończenie prac nad formatem zobowiązań (koniec 2021 r.)
 2. Opracowanie elektronicznego "formatu sprawozdawczego" (połowa 2022 r.).
 3. Zgodnie z formatem, opracowanie tablic informacyjnych w celu upowszechnienia informacji o otrzymanych zobowiązaniach (koniec 2022 r.).

- Władze krajowe:
 1. Opracowanie zobowiązań (w ciągu 2022 r.)
 2. Przedstawienie zobowiązań (koniec 2022 r.)

- Komisja Europejska, EEA, władze krajowe i zainteresowane strony:
 1. Przegląd zobowiązań (początek 2023 r.)

1. **Siedliska o znaczeniu priorytetowym** - przypisano 0,25 pkt.
2. **Procent powierzchni siedliska w regionie** - wg schematu -1 pkt. = 100%.
3. **Ocena stanu ochrony w skali kraju (Dane Raport do KE 2019)** - punkty wg następującego schematu:
U2 = 2 pkt, U1 = 1 pkt, XX = 1 pkt, FV = 0 pkt.
4. **Kategoria zagrożenia** wg. Europejskiej Czerwonej Listy Siedlisk Przyrodniczych (EU 28) - punkty wg następującego schematu: EN = 1 pkt, VU = 0,75 pkt, NT = 0,50 pkt, LC = 0,25 pkt.
5. **PAF (Priorytetowe Ramy Działań dla sieci Natura 2000 w Polsce na lata 2021-2027)** - siedliskom, dla których przewidziano działania w PAF 2021-2027 przypisano 0,25 pkt.
6. **Gatunki z zał. II DS występujące w siedlisku** - tworząc zestawienie dla siedlisk oparto się na informacjach zawartych w publikacjach "Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny": 1 pkt = 100%.

7. **Gatunki z zał. I DP występujące w siedlisku** - tworząc zestawienie dla siedlisk oparto się na informacjach zawartych w publikacjach "Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny". Przy wyliczeniu wzięto pod uwagę jedynie te gatunki, które są lęgowe w kraju tj. mają status B, B/P, B/P/W.: 1 pkt = 100%
8. **Siedliska ważne dla zapylaczy** - siedliskom, które zostały wskazane jako ważne dla owadów zapylających przypisano 0,25 pkt. Dane przyjęto za informacjami zawartymi w publikacji "Report for a list of Annex I habitat types important for Pollinators".
9. **Low Hanging Fruit (LHF) index** - w stosunku do oryginalnego podejścia przy identyfikacji LHF ograniczono się do poziomu kraju oraz uwzględniono dodatkowo trend poszczególnych parametrów (zasięg siedliska, powierzchnia siedliska, specyficzna struktura i funkcje), a także zrezygnowano z wykonania oceny eksperckiej (metodyka: <https://circabc.europa.eu/w/browse/9eae418-45e3-4438-b211-7d46994e6264>). Przypisano 0,25 pkt. 30% siedlisk o najniższym LHF index w każdej z wyróżnionych grup siedlisk, z wyjątkiem 1 grupy tj. siedlisk, których stan ochrony został oceniony na FV. Jeżeli w danej grupie siedlisk było tylko jedno siedlisko to również 0,25 pkt.

Propozycja realizacji 1 zobowiązania Strategii (opracowanie GIOŚ – 30% siedlisk) (1/3)

Nazwa siedliska z zał. I HD	Kod siedliska z zał. I HD	Region biogeograficzny	Ocena stanu ochrony w skali kraju (Dane Raport do KE 2019)	Kategorie zagrożenia wg. Europejskiej Czerwonej Listy Siedlisk Przyrodniczych (EU 28)	Suma punktów
Torfowiska nakredowe (Cladietum marisci, Caricetum buxbaumi, Schoenetum nigricantis)	7210	CON	U2	EN	3,930
Łęgi wierzbowe, topolowe olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródłiskowe)	91E0	CON	U2	NT	3,754
Solniska nadmorskie (Glauco-Puccinellietalia część - zbiorowiska nadmorskie)	1330	CON	U2	EN	3,614
Nadmorskie wydmy szare	2130	CON	U2	VU	3,611
Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardetalia - płaty bogate florystycznie)	6230	CON	U2	VU	3,590
Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	7230	CON	U2	EN	3,514
Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum)	91F0	CON	U2	EN	3,499
Śródlądowy bór chrobotkowy	91T0	CON	U2	NT	3,496
Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	7120	CON	U2	EN	3,480
Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (Koelerion glaucae)	6120	CON	U2	EN	3,374
Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium)	6430	CON	U2	VU	3,338

Propozycja realizacji 1 zobowiązania Strategii (opracowanie GIOŚ – 30% siedlisk) (2/3)

Nazwa siedliska z zał. I HD	Kod siedliska z zał. I HD	Region biogeograficzny	Ocena stanu ochrony w skali kraju (Dane Raport do KE 2019)	Kategorie zagrożenia wg. Europejskiej Czerwonej Listy Siedlisk Przyrodniczych (EU 28)	Suma punktów
Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardetalia - płaty bogate florystycznie)	6230	ALP	U2	VU	3,323
Kwaśne dąbrowy (Quercion robori-petraeae)	9190	CON	U2	VU	3,293
Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków	3220	CON	U2	VU	3,273
Murawy galmanowe	6130	CON	U2	EN	3,269
Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion	3150	CON	U2	NT	3,227
Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum i Tilio-Carpinetum)	9170	ALP	U2	NT	3,209
Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	7140	CON	U2	VU	3,181
Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)	6410	ALP	U2	EN	3,169
Łąki selernicowe (Cnidion dubii)	6440	CON	U2	EN	3,144
Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum i Tilio-Carpinetum)	9170	CON	U2	NT	3,134
Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	3160	ALP	U2	NT	3,116
Zarośla wisienki stepowej Prunetum fructinosae	40A0	CON	U2	LC	3,100
Zarośla wierzby siwej na kamieńcach i żwirowiskach górskich potoków (Salici-Myricarietum część - z przewagą wierzby)	3240	ALP	U2	VU	3,056
Nadmorskie wrzosowiska bażynowe	2140	CON	U2	VU	3,032

Propozycja realizacji 1 zobowiązania Strategii (opracowanie GIOŚ – 30% siedlisk) (3/3)

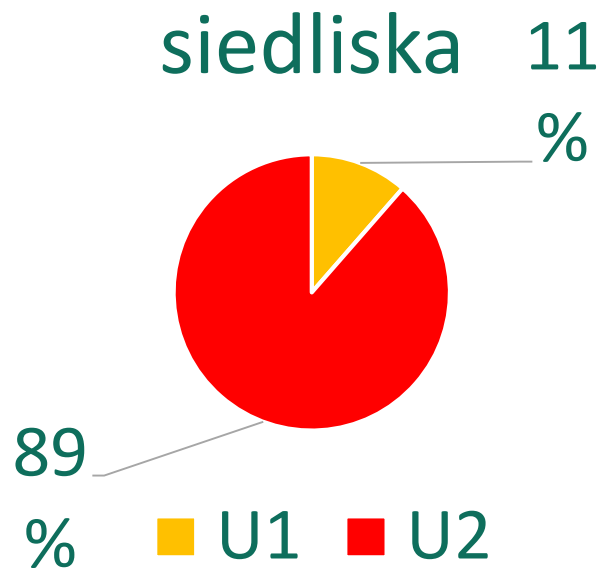

Nazwa siedliska z zał. I HD	Kod siedliska z zał. I HD	Region biogeograficzny	Ocena stanu ochrony w skali kraju (Dane Raport do KE 2019)	Kategorie zagrożenia wg. Europejskiej Czerwonej Listy Siedlisk Przyrodniczych (EU 28)	Suma punktów
Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku Rhynchosporion	7150	CON	U2	VU	3,015
Skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską (AlysoSedion)	6110	CON	U2	VU	3,000
Śródlądowe błotniste solniska z solirodkiem (Salicornion ramosissimae)	1310	CON	U2	EN	3,000
Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic Charetea	3140	CON	U2	VU	2,977
Nadmorskie wydmy białe (Elymo-Ammophiletum)	2120	CON	U2	NT	2,945
Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris)	6510	CON	U1	EN	2,920
Zarośla kosodrzewiny Pinetum mugo	4070	ALP	U2	LC	2,913
Lasy mieszane i bory na wydmach nadmorskich	2180	CON	U1	VU	2,911
Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	2330	CON	U1	EN	2,906
Bory i lasy bagienne	91D0	CON	U1	EN	2,906

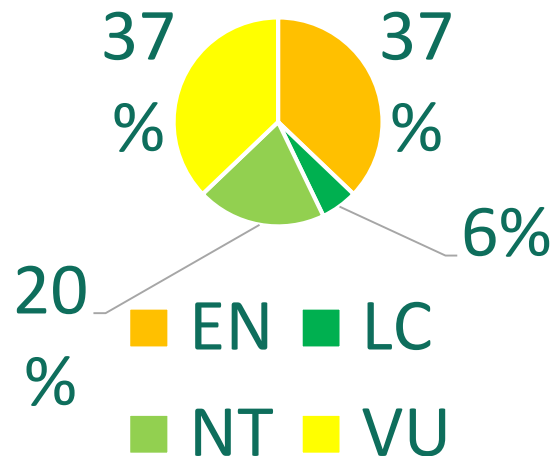
Charakterystyka 30% siedlisk przyrodniczych wybranych do realizacji zobowiązania poprawy stanu ochrony

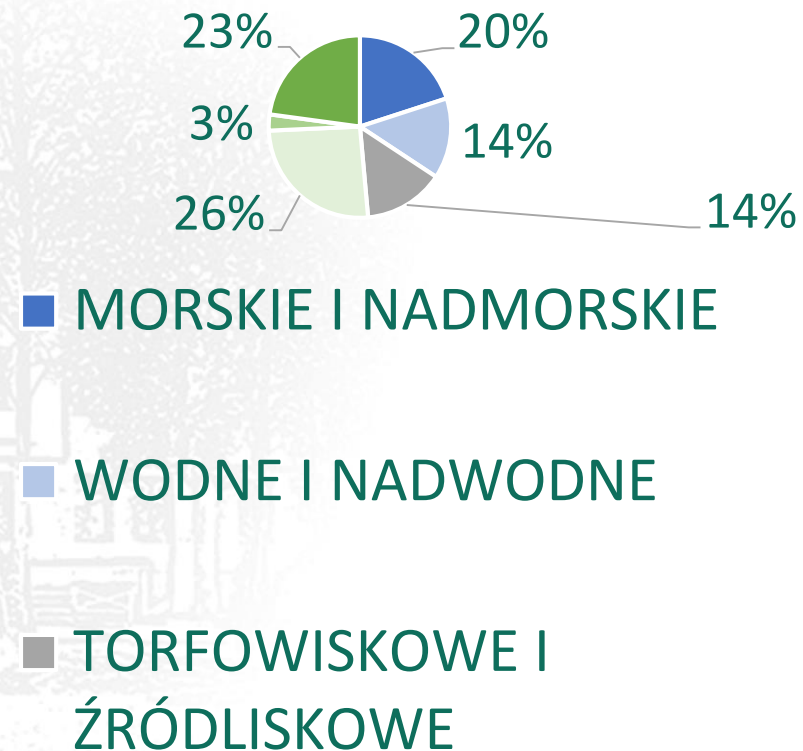
Stan ochrony siedliska

Zagrożenie siedlisk

Typy siedlisk

1. Obszary Natura 2000 istotnie przyczyniły się do zrealizowanego celu ochrony 30% powierzchni kraju.
2. Osiągnięcie przez co najmniej 30 % siedlisk właściwego stanu ochrony lub wykazywanie pozytywnej tendencji w perspektywie do 2030 roku jest możliwe, ale wymaga intensywnych i zintegrowanych działań związanych z przeciwdziałaniem niekorzystanym skutkom zmian klimatu jak i wzrostem nakładów na ochronę czynną i bierną.

Dziękuję za uwagę!